

Merza József

Mire születünk?

Megtörtént-e már veletek, hogy csak egy darabig tudtátok elkísérni iskolába menő gyermeketeket, és valahol, útközben, azt mondtátok neki: „Most menj szépen tovább, egyedül, én majd innen nézlek!” A gyerek szót fogadott. Ment tovább, ment, most már egyedül, időnként visszanezve, integetve, egyre ritkábban megfordulva. Nőtt a távolság, a gyerek alakja egyre kisebb lett, többé már nem nézett vissza, s a szívünk elszorult, amikor éreztük, hogy szárnyára bocsátva immár maga néz szembe a világ – általunk már ismert, sokszor csak sejtett – ezer nehézségével. Elnéztük azt a kis embert, akit vár egy másik közösség, akinek ott feladatai és barátai vannak. Ő tudja ezt, táskájában viszi könyveit, füzeteit, írószereit, pár harapásnyi tízóraját, néhány kedves képet, egy eldugott játékot. Főlemeli a fejét, szaporázza a lépteit, már nem hátra, csak előre néz. Ránk immár csak emlékszik.

Kicsi gyerek, hová megy?

Idősödő fejjel nézem a gyereket, ahogy beszél, ahogy tervez, ahogy nevet, ahogy remél. Ahogy megy előre, egymaga, a saját útján. Beszél a dolgairól, elmondja gondjait, kritizál, örül egy ajándéknak, könyvekből és az eseményekből ismerkedik a nagyvilággal. Egyre önállóbban járja az útját, egyre kevésbé van szüksége véleményemre. Egy ember elindult.

Visszagondolok saját indulásomra. Karácsonykor három hónapos lehettem. Apám boldog volt, hogy fiúgyermeke született. A zepléni hegyek ugyanolyan feketén állhattak sorba, mint ma, Karácsony éjszakáján, s fölöttük ugyanolyan csendben, kifürkészhetetlenül, hidegen hunyoroghattak a csillagok, mint ma, ha a szél elfújja a tájra oly gyakran rátelepedő téli ködöt.

Egy születése mindenkinek van.

Szeretném megfogni apám, anyám kezét, hogy bizalommal mehessek a karácsonyi misére. Szeretném, ha a csillagok ragyogását láthatnám a karácsonyfán, amikor égnek a gyertyák és villognak a

díszek. Szeretném visszakapni gyermekkorom valóságos tündérvilágát, amelyben oly közel volt egymáshoz ég és föld. Szeretném visszakapni a gyermek gondtalan boldogságát, amire felnőtt fejjel hasztalan várok minden karácsonyon. „Ó, fényességes szép hajnal” – hangzik a templomi ének, és eltűnődöm: Vajon az idős ember élete visszatér-e, ha visszatérhet, gyermekkori kerékvágásába? Visszatérnek-e az egykori imák és dalok, és velük együtt az érzelmek? Feltűnik-e majd nemsokára integető anyánk is, hiszen a szárnyára bocsátott gyermek hamarosan újból megtalálja szüleit.

Mire születünk?

Bármit mondjanak is a történészek, bárhogy vélekedjenek a teológusok, kétezer esztendővel ezelőtt felsírt egy gyermek, és elindult a felnőtté válás útján. Az Atya pedig – aki a mennyben van – lenézett rá, és egy életet át nézte annak a férfinak az útját, aki az Ő fiának nevezte magát. Nézte azzal a szeretettel, aggodalommal és együttérzéssel, ahogy csak egy isteni szülő nézheti gyermekét.

Az Ige testté lett, és élni kezdett barátaiért, testvéreiért. A tudósok elég sok romantikától megfosztottak, s bár bennem élnek az emlékek, mégsem tudom teljes bizonyossággal, hogy milyen volt az az éj, amikor angyalok és pásztorok kerekedtek fel, hogy hirdessék és hírül vigyék az ember új reményének megszületését. De élt már a gyermek, és benne élt az Élet, amely Élet akart lenni a Föld minden embere számára. Az Élet eljött és elindult. Kijött az égi családból, az otthon melegéből, barátaihoz, barátai közé, barátaiért. Kijött, elindult, védtelenül, kiszolgáltatottan, néhány kisember szerény gondoskodásától övezve, hogy majd magányosan vágjon neki Zsidóország útjainak. Hogy élete végéig beszéljen arról, miként élt az a család, amelynek Ő a gyermeke.

„Talán ezért is szeretik az öregek a gyerekeket, akikben annyira észrevehető, érezhető az ismeretlen és mégis valóságos élet el nem ron-

tott, el nem titkolt, ki nem fáradt eleven lüktetése?”

Az idősödő ember csodálkozva nézi a pályakezdőket, és fürkészként kérde: Mi az az ismeretlen erő, friss élni akarás, mozgó lendület, ami előrehajtja, vállalkozásra ösztönzi a fiatalokat? Egyszerű gondtalanság, mivel nem látják még életük ivének egészét, nincs jó áttekintésük arról, mennyi egy emberélet? Vagy többről van szó: a titokzatos létezés egy még eleven ágáról, amely frissen csörgedez, nem vetett neki gátat az élet számtalan akadály? Talán ezért is szeretik az öregek a gyerekeket, akikben annyira észrevehető, érezhető az ismeretlen és mégis valóságos élet el nem rontott, el nem titkolt, ki nem fáradt eleven lüktetése?

Hol a forrás? Merre a forrás?

Nemrég én is fiatal voltam, tudnom kell, emlékezni kell rá, hogy mit jelent kisgyermeknek lenni, kisgyerekes gondokat hordozni. Mit jelent órára készülni, felelni és vizsgázni. Mit jelent hivatást vállalni és reményteljes pályát kezdeni. Bízni a felnőttekben, majd csalódnai is bennük. Rám sugározhatott két világháborút átélő haldokló anyám aggodalma: Mi lesz huszonegy éves fiából az élet veszedelmes útjain! Végig tudja élni becsülettel azt az életívet, amely előtte áll?

Minden anya aggódik, és minden fiú bízik önmagában.

Feloldodom a Karácsony örömeiben, és gondtalanul felejttem a holnapot. Dicsőség a magasságban Istennek, békesség nekünk! Pásztorok, fel nagy öröme, ma született, aki után a Föld epedett! Születésnap ez, az Ifjúság ünnepe, a találkozásé, az Ajándéké, a Fényé, az ujjongásé. Amde ahogyan haladok előre az években, egyre kevésbé tudom felejtetni, hallatlanra venni azt az egészen más hangnemű dallamot, amelyet az Isten be nem fogadó ember komponált az öröm vezérszólamá mögé. Az élet egészét nem tudom feledni. Valamiért születünk, valamiért élünk, míg meg nem halunk. Valamiért. Azért élünk, hogy meghaljunk? Azért élünk, hogy jól hal-

junk meg? Azért élünk, hogy tovább éljünk? De hogyan?

„Azért élünk, hogy meghaljunk? Azért élünk, hogy jól haljunk meg? Azért élünk, hogy tovább éljünk? De hogyan?”

Meglehetősen furcsa szálak szaladnak fel egymás mellé az orsóra. Milyen szöveget szöhetők ilyen fonalakból? Illendő ez a kelme Karácsony szent ünnepén? Hitetlen, groteszk, tudatlan, vallástalan? Mindenbe beleakad? Miért nem kegyes, vagy éppen miért nem harcos?

Csak őszinte beszédre érdemes odafigyelni. Csak őszinte beszédet szabad mondani. Minden álságért megbűnhődünk.

Csak tiszta ajándékokat szabad adni Karácsonykor. Tisztát, mint a frissen esett hó. Ami kifejezi azt, ami vagyunk.

Csak mélyről jött gondolatokat szabad elmondani. Azokat, amelyek megmutatják, hogy az élet forgása, a napi munkák, a barátokkal tervezés és az ellenfelekkel folytatott küzdelem alatt vagy mögött mi is az, ami bensőségesen kapcsol hitünkhöz; amitől állunk, és ami döntően meghatározza, *hol* állunk.

Amikor ezen a Karácsonyon a születésről és a szükségképpen folytatásról, az életről gondolkodom, nem tudok *csak* egy kisgyermeket látni, csak egy *életet* tudok látni. Csak *folyamatot* tudok látni, az első sírástól az utolsó kiáltásig. Az ember Jézus folyamatát, amelyet Húsvét után majd másképp látok. Most azonban még nem lát odáig a szemem, és Jézus is *csak tudja*, hogy majd felépíti teste templomát, de egyelőre még egy beteljesítendő élet állt előtte.

Az étellel teli kisgyerek belenevet a világba, az iskolás büszke első ismereteire, az ifjú arra, hogy látni véli: mi is az élet, s hogy abban hol az ő helye. Majd előlép a felnőtt, már nincs körülötte a család védőpalástja, nem veszik körül tanárai, tudásával magára maradt. Már neki kell gondoskodni másokról, belőle kisugárzó meleget és biztonságot keresnek gyerekei, barátai. Emlékszik-e még egykori hitére, él-e még benne ifjúkora öröme? Vagy már sohasem tér vissza? Ami elmúlt, visszahozhatatlan?

„Az élet nagy feladat, amelyben az öntudatlan igenléstől haladunk a tudatos vállalásig.”

Az élet nagy feladat, amelyben az öntudatlan igenléstől haladunk a tudatos vállalásig. Az öntudatlan, el nem rontott, friss élet ott él, moso-

lyog a kisgyerekek arcán. Ha ki nem oltjuk, végigkísér minket, alakul, belső erőt ad. Életem céljának azt tartom, hogy mindig megőrizzem belső kapcsolatomat ezzel az erővel. Mire kapok erőt?

A meg nem szűnő megismerésre. Élni anyyi, mint megismerni. Valahányszor elutasítom az újat, érzem, hogy ellene mondok az életnek. Az egészséges embert minden érdekli, mindenre vállalkozik, legalább elvileg. Nem gondolja, hogy ennyi elég, s ne tovább. A valóságot keresi, nem a megalapozatlan elméleteket, a titokzatos mítoszokat. Nem gondolja, hogy amire jutott, az elég lesz holnap is. Megismerése egyéni és közösségi egyszerre. Tud magányosan gondolkodni, és nem fél ellenőriztetni, alakíttatni látását mások által. Ha nincs érve, hallgat, ha érvei vannak, félelemből, engedelmességből, hamis békességért nem mond le róluk. Elfogulatlanul, képessége szerint fogadja be a teljes valóságot. Ez a valóság élni kezd benne, és általunk nem ismert módon alakot ölt. Amíg friss és élő bennem ez a tudás, addig mindig túllép önmagamon és kiáramlik mások felé. Hatni, sugározni, kapcsolatba lépni akarok. A feltöltött ember sokféle módon nyílik meg társai és a világ felé. Az energia áramlani akar: a beszívott élet egy második fázisban alakulva, új módon halad már mások felé. A hatékony közeg segíti ezt az áramlást, mert felismeri az energiák szüntelen mozgását és ő is részese akar lenni az örök átalakulásnak.

Kitárulni és befogadni, majd a befogadottat továbbsugározni, ez az élőlény alaptörvénye. Aki ismeri ezt, az szeret – mondom mint egy általános, fajon és valláson felüli törvényt. A szeretet nem más, mint befogadott, átalakított és újból kisugárzó tudás.

Az a férfi, aki Karácsonykor megszületett, arról számolt be, mit kell tudnunk ahhoz, hogy ami e tudásból megszületik, az *jó* legyen az ember számára. Még ha megdöbben is tudásom és szeretetem semmi volta, ismerem és vallom e törvényt. Aggodalmam nem onnan ered, mintha nem látnám a törvényt, hanem abból, hogy kevésnek érzem azt, ami bennem van, s ami belőlem kiárad. Valójában ez minden féltés alapja: törekenyek és kevesek vagyunk, túl nagy az Isten. Nagyon-nagyon nagy. Lát-e bennünket, magányos kisgyerekeket, születni – dolgozni – életünk értelmét keresni – szeretni – elfáradni? Ha nincs

Jézus, nem is igen hinném. Ahogy csak mikroszkóppal látom a molekulákat, oly semmi lennék Isten előtt. Van nekem jelentőségem ebben az óriási világban?

Egy csecsemőnek, egy gyereknek, egy iparosnak, egy tanítónak, egy kivégzett tanúságtevőnek döntő jelentősége van a világban – válasszol Karácsony üzenete. Akkora jelentősége van, hogy általa emberek serege mentődhet meg, akkora jelentősége van, hogy e semmisségnek Isten külön, személy szerint el nem múló életet ad. Bizonyosabb bizonyítékot nem kaphattunk volna rá. Felírhatta volna Isten a szívárványra, kiformalhatta volna hegyekből, beleszóhette volna a szél szüntelen zúgásába: Ember, gondom van rád, szeretlek – s ez maradt volna állandó természeti csoda. Isten mást tett. Ember született, aki után ugyanolyan félve nézett az anyja, mint saját anyánk bármelyikünk után. Akinek a bölcsője felett valószínűleg ugyanolyan közömbösen hunyorogtak a csillagok, és aki életében, nem egyszer, ugyanolyan leverve tette egymásra kezeit, mint akármelyik emberfia. Ez az Ember végül azt is megérte, hogy Isten tökéletesen és végérvényesen elhagyta őt, egyszerűen átélhette azt, amit mi, emberek, életünk nehéz idején keservesen megszenvedünk, ami ugyanúgy a fájdalom, a kételkedés és értetlenség kiáltásait adja szánkra, mint neki. Isten azonban megdicsőítette ezt az emberméretű Embert, hogy bátorságunk legyen utána menni. Az Első után, aki csak bízott Atyjában, mi, sokadikak, akik már tudjuk, hogy Isten megmenti a benne bízókat.

Megismerni, hogy szerethessünk – ki tud ennél jobbat? Bizni eme élettörvény létrehozójában – van-e más lehetőség? A nagy törvények egyszerűek, de az ember kicsi. Bizonytalannak lenni, fáradni *szabad*. Jézus sem tudta elkerülni ezt. Késébeesni, vergődni is szabad. Jézus is tette. De lemondani a szeretetről nem szabad. Elmondhatom az érzéseimet, elmondhatom tudatlanságomat, hogy legjobb igyekezetem ellenére sem vagyok képes belátni valamit. Csak ne szűnjek meg szeretni, akkora tűzből, amekkora éppen csak van, mert különben kihül körülöttem a világ.

„Késébeesni, vergődni is szabad. Jézus is tette. De lemondani a szeretetről nem szabad.”

Egy születése mindenkinek van. Ennek a születésnek az erejében élünk több-kevesebb évtizedig.

Becsülnünk kell ezt a születést, mert ettől kaptunk lehetőséget arra, hogy részesedjünk az Életben. Hogy alapfokon elkezdhessünk ismerni és szeretni. De valamikor még egyszer meg kell születnünk úgy, hogy ezután már az örömhír ismerete és szeretete határozza meg az életünket. Ugy, ahogyan annyi újrászületett, ismét megszületett elődünk életét határozta meg. A tanúságtévőkét. Ők azok, akik a kérdésre:

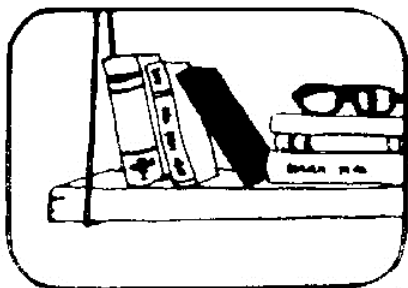
Ember hová megy? – így válaszolnak: „Megyek tanúságot tenni a szeretetről.” És ezt hittel mondják akkor is, ha a szél nagy erővel ostromolja szeretetflángjukat. Elszorulhat a szívünk, amikor a történelmen végigvonuló parányi fények pislákolását látjuk, mert bizony nagy dráma az, ami a világban a Gyűlölet és a Szeretet, a Halál és az Élet között folyik, de a véglegességben felragyogó, ki nem alvó fények

adjanak erőt saját szeretetünk mindenkori izzításához.

Mire születünk? Hogy elképzeljük és elkezdjük a Szeretet életét, és tovább folytassuk azt a Mennyei Országában.

Mire születtem? Arra, hogy megszülettem és majd elmúló testem talaján kigyúljon a szeretetem, és az engem újjáteremtő Isten majd véglegesen odaadja nekem az Ő Házában.

(1987)

Király Ignác

Jézusra épülően, másként

Nem dogmatika és krisztológia következik. Egyszerűen elgondolkozom, arra a tételre figyelve most, hogy Jézus „Valóságos ember!”. Nem mítoszalanítás ez, hanem a Jézussal egységre, organikus kapcsolatra törekvő megfontolás. Ki ne ismerné Kempis Tamás *Krisztus követése* című művét? „Aki engem követ, nem jár sötétségben – mondja az Úr. Krisztus szava ez: arra int, hogy az ő életét és erkölcsét kövessük...” (I/1). Erre a buzdalomra akartak és akarnak épülni a szerzetesrendek, erre hivatkoznak a nőtlenségi fogadalmat kívánó, papságra vonatkozó kánonjogi tételek (CIC 1041/3). A „Ki a keresztény?” kérdésre a legközérhetőbb válasz: „Aki magáénak vallja Jézus személyét és ügyét” (H. Küng). A szerző így fejt ki tételét: „Az, aki a mai világban is Jézus Krisztust követi, úgy, hogy olyan igaz emberként él, cselekszik, szenved és hal meg, akit jóban, rosszban, életében és halálában mindig Isten hordoz a tenyerén” (Küng: *Ki a keresztény*, 3). A radikális Jézus-követést kifejtő Bulányi György SchP a Jézussal való lét-, magatartás- és sorsazonosságot fogalmazza meg (Merre menjek?, 99-100. o.). Világos és egyirányú biztatás: a jézusi tájékozódású ember a Mester mindenben való követésére teszi rá az életét.

A tények azonban elgondolkozásra készítetnek. Az élet, vagyis a jézusi eszmény megvalósításának mindennapi igyekezete, az élet földi kibontakozásának formái, az ember karaktere, kora, kultúrája sok esetben eltér Jézus konkrét, személyes életalakításától. Most nem az ember szóval, tettel és mulasztással elkövethető bűneiről beszélünk, hanem a Jézus Istenének tetszeni akaró életalakításokról van szó! Az evangéliumok és a szent hagyomány Jézustól, Jézusról megőrzött érték-szemléletének megvalósítása a téma. Az alapító, az elindító, a szóban és tettben, összemberiség léptékben nézve is egyedülállóan, kiemelkedően példamutató Názáreti Jézus hogyan realizálódik azok életében, akik családosak, munkaviszonyban élnek, lebetegednek és megöregszenek, és számtalan emberi korláttal küzdve igyekeznek Isten Országa megjelenítésére a földön?

1. Jézus egyénisége, karaktere leírható. Megnyilatkozásaiban ott van a gyengédség és ott van a gorombaság: a kiszolgáltatott és sodródó embereken „megesett a szíve”, máskor pedig igencsak leszidja környezetét, a „gonosz és hűtlen” nemzedéket (Máté 12,39). Hol prófétai keménységgel realista, hol könnyekre fakadó, elérzékenyülő ember. Hol rendreutasító (Péter), hol magához ölelő (János). Voltak, akik érzelmileg baráti közelségben voltak vele (Lázárék). Voltak, akiket nehezen viselt el: „Meddig tűrjelek titeket?”, mármint pont egy segítséget kérő társaságot, az epilepsziás fiú körülíeket (Márk 9,14). Érzelmeiben sokszor olyan volt, mint egy *szangvinikus* ember: jókedvű (falánk és borissza), magabiztos szóban és tettekben, igazi társasági ember, aki kapcsolatépítésekben hirdeti tanítását. Jellemző volt reá a *kolerikus* karakter megfontoltsága is: erős temperamentum, vezetői jellem, aki köré gyűlnek az emberek (nemcsak haszon reményében), célratörő és önálló, aki maga meggyőződését tartja a legjobbnak, robbanékony, aki nem fojtja el indulatait, ugyanakkor szeret egyedül is lenni, elvonulni. *Flegmatikus* tulajdonságok is felismerhetők: kedves társalgó (szamáriai asszony), szimpatikusan nyitott (meghívja lakására az érdeklődő fiúkat), teher alatt nő a személyisége, gondolati és praktikus dolgokban (a tömegpasztorációtól a kisközösség felé), összeszedett, és ha kibillen, korrigál (a fűgefa elátkozása). Érzelmei sosem meddők, mindig valamilyen tett fakad belőlük. Bedühödik és gyógyít (Márk 1,41), kifakad és oktatásba csap át (Márk 7,18), a sajnálkozásból kenyér és hal elosztása lesz (Márk 8,2). Személyisége Indiában a szanjaszi (vándorprédikátor), guru (természetfölötti bölcs) és a jógi (titokzatos erők birtokosa) egyazon személyben meglévő csodája. Íme, akit követnünk kellene.

Ahány ember, annyi egyéniség (individuum). Mint az ujjlenyomataink. Egymásra figyelő és egymástól tanulni akaró lehetőségeinket meghatározza a magunk adottságainak csokra. A Jézust követni akarásra is igaz ez. Majmlás? Utánzás? Követés?